

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ ДОПУСТИМОСТІ ФАКТИЧНИХ ДАНИХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОСВІДУВАННЯ ЗА СТ. 241 КПК УКРАЇНИ

ENSURING THE ADMISSIBILITY OF FACTUAL DATA BY THE PROSECUTOR DURING THE EXAMINATION OF AN INDIVIDUAL UNDER ART. 241 OF THE CCP OF UKRAINE

Тішин М.В., аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Інститут права Львівського державного університету внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню питань забезпечення прокурором допустимості фактичних даних при проведенні освідування за ст. 241 кпк України. Метою статті є виокремлення особливостей забезпечення прокурором допустимості фактичних даних при проведенні освідування за ст. 241 КПК з урахуванням останньої редакції цієї статті.

У статті детально проаналізовано оновлені положення стосовно освідування у контексті допустимості доказів, отриманих у результаті його проведення.

Зроблено висновок, що особливостями забезпечення прокурором допустимості фактичних даних при проведенні освідування є: забезпечення належної правової підстави проведення (прокурор зобов'язаний: визначити наявність підстав для проведення освідування; встановити статус особи, стосовно якої планується проведення освідування; визначити межі освідування; у постанові вказати усі дані, передбачені ст. 110 КПК України, з урахуванням особливостей освідування); забезпечення належної процедури освідування (у ситуаціях самостійного проведення цієї дії, зокрема: постановою має бути пред'явлена особі прокурором; прокурор має забезпечити залучення необхідного спеціаліста, відображення відомостей про нього у протоколі освідування, відображення його допомоги у протоколі, підписання ним протоколу освідування, дані стосовно фіксування слідів та вилучення слідів (їх відображень) у протоколі освідування); у ситуаціях процесуального керівництва – дати вказівку, що в ході слідчої (розшукової) дії ця постанова має бути пред'явлена особі; перевірити залучення необхідного спеціаліста, відображення відомостей про нього у протоколі освідування, відображення його допомоги у протоколі, підписання ним протоколу освідування.

Крім того, прокурор має забезпечення реагування на дії, застосування яких призводить до визнання доказів недопустимим: у разі, якщо є зауваження у протоколі освідування щодо меж застосування примусу, він має ініціювати перевірку з внесенням відомостей до ЄРДР (і вона має відповідати критеріям ефективного розслідування небезпідставних заяв про жорстоке поводження, викладеними у практиці ЄСПЛ за ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) та врахувати ці зауваження та результати перевірки при затвердженні обвинувального акта та визначенні обсягу доказів для дослідження у суді.

Ключові слова: прокурор, освідування, доказ, доказування, допустимість доказів, слідча (розшукова) дія, протокол, примус, досудове розслідування.

The article is devoted to the issues of ensuring the admissibility of factual data by the prosecutor during the examination of an individual under Art. 241 of the CCP of Ukraine. The purpose of the article is to highlight the features of the prosecutor's provision of admissibility of factual data during conducting an examination of an individual under Art. 241 of the CCP, according to the latest version of this article.

The article analyzes in detail the updated provisions regarding the examination of an individual in the context of the admissibility of the evidence obtained as a result of its conduct.

It was concluded that the features of ensuring the admissibility of factual data by the prosecutor during the examination of an individual are: ensuring the appropriate legal grounds for examination of an individual (the prosecutor is obliged to: determine the existence of grounds for the examination of an individual; establish the status of the person in respect of whom the examination of an individual is planned; determine the limits of the examination of an individual; specify in the order all data provided for in Article 110 of the CCP of Ukraine, taking into account the peculiarities of the study); ensuring the appropriate legal procedure of the examination of an individual (in situations where this action is carried out independently, in particular: the order must be presented to the person by the prosecutor; the prosecutor must ensure the involvement of the necessary specialist, the display of information about him in the report of the examination of an individual, the display of his assistance in the report, his signature of the report of the examination of an individual, data regarding fixation of traces and extraction of traces (their reflections) in the report of the examination of an individual); in situations of procedural guidance – to give an indication that in the course of the investigative (search) action, this order must be presented to the person; verify the involvement of the necessary specialist, display information about him in the report of the examination of an individual, display his help in the report, and sign the report of the examination of an individual.

In addition, the prosecutor must ensure a response to actions, the application of which leads to the recognition of evidence as inadmissible: in the event that there are comments in the report of the examination of an individual regarding the limits of the use of coercion, he must initiate an investigation with the entry of information into the IRPTI (and it must meet the criteria for an effective investigation for reasonable statements about ill-treatment, set out in the practice of the ECtHR under Article 3 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) and take into account these comments and the results of the inspection when approving the indictment and determining the amount of evidence for examination in court.

Key words: prosecutor, examination of an individual, evidence, proving, admissibility of evidence, investigative (search) action, report, coercion, pre-trial investigation.

Постановка проблеми. Освідування є доволі традиційною слідчою (розшуковою) дією для кримінального процесу України, яка була передбачена ще у первинному тексті КПК України 2012 року і існувала за КПК 1960 року. Разом з тим, при тому, що були і є проблемні питання її практичного застосування, останнім часом вона піддалася істотним трансформаціям через внесення змін до ст. 241 КПК України. Крім того, у провадженні щодо проступків нормативно закріплено проведення медичного освідування, яке, незважаючи на спільну назву, не можна визнати різновидом освідування за ст. 241 КПК України [1, с. 110]. При цьому Законом України № 2462-ІХ від 27.07.2022 року статтю щодо освідування викладено

у новій редакції, що викликало нові науково-практичні питання стосовно цієї дії. Відповідно, трансформовано повноваження прокурора стосовно забезпечення допустимості фактичних даних при проведенні освідування за ст. 241 КПК України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Деякі питання проведення освідування до змін у КПК України 27.07.2022 року досліджувались В.І. Галаганом, О.І. Гарасимів, І.В. Гловюк, М.А. Григою, О.М. Дуфенюк, Е.Ф. Іскендеровим, О.М. Калачовою, С.С. Ключуряком, А.І. Кунтієм, О.П. Кучинською, С.Л. Лисаченком, Є.Д. Лук'янчиковим, Б.Є. Лук'янчиковим, Д.М. Миськівим, О.В. Ряшко, Ж.В. Удовенко, О.В. Щиголем та ін., при цьому

проблемним питання використання результатів освідчування у доказуванні увага найбільше приділена М.А. Григою, О.М. Дуфенюк, А.І. Кунтієм, С.С. Ключуряком. Разом з тим, аналіз новел статті 241 КПК України здійснено лише П.С. Антоном, В.А. Завтуром, О.О. Улещенко.

Отже, метою цієї статті є виокремлення особливостей забезпечення прокурором допустимості фактичних даних при проведенні освідчування за ст. 241 КПК з урахуванням останньої редакції цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Якщо попередня редакція ст. 241 КПК України чітко вказувала на єдину правову підставу для освідчування – постанова прокурора, то натеper нею є також постанова дізнавача, слідчого, яка не потребує погодження прокурором, проте, у разі, якщо вона є незаконною або необґрунтованою, то до її виконання вона може бути скасована прокурором.

На переконання автора статті, положення ч. 2 ст. 241 КПК України: «Перед початком освідчування особи пропонується добровільно пройти освідчування на підставі постанови дізнавача, слідчого, прокурора, а в разі її відмови освідчування здійснюється примусово виключно на підставі постанови прокурора», розраховано на забезпечення оперативності проведення освідчування, зважаючи на те, що сліди на тілі особи можуть зникнути або бути свідомо змінені. Разом з тим, це формулювання, якщо оцінити разом алгоритм у разі відмови особи пройти освідчування, може затягнути проведення освідчування, якщо тільки заздалегідь, ще до пропозиції пройти освідчування добровільно (хоча це формулювання є вразливим, адже освідчування на підставі постанови вже добровільним не є), дізнавач та слідчий не отримають постанову прокурора якраз на випадок відмови особи. На це обґрунтовано звертає увагу В.А. Завтур [2, с. 157].

Разом з тим, питання добровільності слід оцінювати зовсім в іншому змістовому контексті, бо воно залежить від власної оцінки особою ситуації, а ніяк не від суб'єкта, який виніс процесуальне рішення про проведення освідчування, а добровільність, відповідно, впливає на оцінку дотримання права на свободу від самовикриття. Слушно у цьому контексті пише С.Л. Лисаченко, що чинником, за яким необхідно визначати порушення свободи від самовикриття (права на мовчання) та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї під час здійснення примусових засобів отримання відомостей від особи, є особливність реалізації вольового елемента. У практичному вимірі цей висновок полягає у наступному. Примусово освідчуючи особу шляхом застосування фізичної сили для оголення та огляду особи органи розслідування не порушують свободу від самовикриття, право не свідчити проти рідних та близьких, якщо вони всі примусові дії здійснюють самостійно, не змушуючи особу проявляти будь-яку активність. Водночас примушування особи на виконання активних дій відносно оголення, показування певних слідів, надання пояснень або показань свідчать про порушення свободи особи від самовикриття та права не свідчити проти себе, проти близьких родичів та членів сім'ї [3, с. 123–124].

Зміни до ст. 241 КПК України розширили мету освідчування, бо метою стало виявлення слідів також на одязі підозрюваного, свідка чи потерпілого. Відмітимо, що однозначної оцінки ця новела у доктрині не знайшла. Є позиція, що таке розширення нелогічне, по перше, з огляду на існування в кримінальному провадженні процесуальної категорії «речі», до яких і належать елементи одягу, порядком огляду яких встановлений в ст. 237 КПК України, по-друге, з огляду на відсутність тлумачення категорії «одяг» в кримінальному процесуальному законі; доцільно було передбачити у відповідній кримінальній процесуальній нормі можливість огляду одягу освідчуваної особи по правилах огляду речей в межах освідчування особи [4, с. 42]. Разом з тим, були і пропозиції якраз таким

чином розширити мету освідчування [5, с. 300; 6, с. 204; 7, с. 175], оскільки питання дослідження одягу на освідчуваній людині не було вирішено.

Певним чином таке нормативне рішення ґрунтується на правозастосовній практиці, адже ККС ВС, розглянувши питання щодо допустимості речових доказів (одягу, взуття), вилучених під час освідчування, зазначив, що: обстеження одягу особи, яка освідчується, на відміну від огляду, пов'язане із вторгненням у сферу особистих прав та інтересів громадян, а на відміну від обшуку – не завжди має примусовий характер пошуку прихованих слідів; за своїм змістом такі дії мають дослідницький характер і більш близькі до освідчування; вони потребують застосування в комплексі з дослідженням тіла та є допустимими в межах процедури освідчування. Освідчування проводилося відповідно до вимог кримінального процесуального закону, в ході цієї слідчої дії на речах, в які він був одягнений (жилетка, кофта, кітель, штани, чоботи, шапка), у доступних для поверхневого огляду місцях були виявлені очевидні сліди червоно-бурого кольору, зовні схожі на кров, про що відповідно до вимог закону було зазначено в протоколі освідчування особи від 05 листопада 2016 року [8]. Вважаємо, що такі зміни є своєчасними та доречними, зважаючи на те, що і на одязі можуть міститися сліди, які слід негайно зафіксувати та вилучити. При цьому можливий і наступний огляд речей як огляд предметів, якщо у цьому буде практична потреба.

Отже, у цьому аспекті прокурор зобов'язаний: визначити наявність підстав для проведення освідчування; встановити статус особи, стосовно якої планується проведення освідчування; визначити межі освідчування; у постанові вказати усі дані, передбачені ст. 110 КПК України, з урахуванням особливостей освідчування. В ході слідчої (розшукової) дії ця постанова має бути пред'явлена особі. Слід зазначити, що ККС ВС констатував порушення у ситуації, коли, не дивлячись на вказівку в протоколі освідчування особи від 8 липня 2016 року на те, що воно проводиться на підставі постанови прокурора у кримінальному провадженні від 8 липня 2016 року, відомості про пред'явлення цієї постанови ОСОБА_1 до проведення освідчування, в матеріалах кримінального провадження відсутні [9].

Слід звернути увагу і на те, що ККС ВС у ситуації, коли були сумніви стосовно дати постанови прокурора, зазначив: «висновок суду першої інстанції про недопустимість протоколу освідчування особи з тих підстав, що постанова прокурора про освідчування не містила дати її винесення, а дату вписав слідчий у день проведення освідчування, є передчасним. Суд у своєму рішенні також не зазначив, яким чином ця обставина свідчить про порушення фундаментальних прав і свобод особи або ж ставить під сумнів сам факт винесення постанови прокурором» [10], і не визнав слушними висновки суду про недопустимість речових доказів, вилучених під час освідчування та висновків експертів.

З урахуванням розширення мети освідчування цілком релевантним видається розширення кола учасників освідчування і укавання судово-медичного експерта, лікаря та спеціаліста. Таке формулювання обумовлено тим, що лікар та судово-медичний експерт прямо спеціалістами у КПК України не визнаються, та й у доктрині є позиція, що лікар, судово-медичний експерт є обізнаними особами, поряд із спеціалістом [11, с. 31–32]. Утім, при тому, що для спеціалістів є спільна ознака – володіння спеціальними знаннями та навичками (хоча коректніше було б «та / або»), а лікар та судово-медичний експерт володіють спеціальними медичними знаннями та завдяки цьому залучаються до участі у кримінальному провадженні, доволі складно їх ідентифікувати інакше, ніж спеціалістів, і така позиція також підтримується у доктрині [12, с. 139].

Отже, прокурор у разі самостійного проведення має забезпечити, а у разі здійснення процесуального керів-

ництва – перевірити залучення необхідного спеціаліста, відображення відомостей про нього у протоколі освідчування, відображення його допомоги у протоколі, підписання ним протоколу освідчування. Відмітимо, що є судова практика ККС ВС, якою визнано, що КПК не передбачає обов'язкового винесення постанови про залучення спеціаліста [13], проте, у разі винесення такої постанови вона має містити обґрунтування потреби залучення спеціаліста, зокрема, вказання, які саме спеціальні знання потрібні і, якщо участь спеціаліста є імперативною, відповідну норму КПК України; на кого покладається обов'язок забезпечення явки спеціаліста.

На жаль, у оновленій редакції ст. 241 КПК України не усунуто проблеми відсутності згадки у ч. 3 про судово-медичного експерта [14, с. 536]. Крім того, ідентифіковано ще одну проблему: встановлюючи можливість проведення освідчування особи лікарем, законодавець не визначає порядку такого освідчування, а також подальшої фіксації зібраних доказів. Постає питання, яким чином складається протокол освідчування особи, проведеного лікарем? Чи припустимо скласти протокол освідчування особи слідчим, дізнавачем, прокурором, які не були присутні під час самого освідчування особи, або скласти такий протокол зі слів лікаря, процесуальний статус якого не визначений? [4, с. 43-44] Як видається, таке формулювання у КПК України залишилось як певна «звичка» з часів КПК 1960 року, де було передбачене судово-медичне освідчування. Вважаємо, що задля забезпечення допустимості результатів освідчування прокурор має виходити з того, що за будь-яких умов освідчування проводить саме від або дізнавача, слідчий, а лікар надає допомогу, як це і передбачено, до речі, ч. 2 ст. 241 КПК України. Відповідно, підтримуємо думку стосовно виключення зі ст. 241 КПК України лікаря як суб'єкта освідчування [15, с. 278].

Важливу настанову натепер закріплено у ч. 3 ст. 241 КПК України: застосування примусу допускається лише у межах, необхідних для досягнення мети освідчування. Це відома доктрина пропозиція [14, с. 538], яка надзвичайно важлива у розрізі саме допустимості доказів. Адже п. 2 ч. 2 ст. 87 КПК України прямо передбачає отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження як підставу, за наявності якої суд безальтернативно має визнати отримані докази недопустимими через визнати істотне порушення прав людини і основоположних свобод. Цей підхід цілком релевантний практиці ЄСПЛ і послідовно відображається у рішеннях. Наприклад, у рішенні «Зякун проти України» ЄСПЛ нагадав, що допустимість в якості доказів показань, отриманих в результаті катування або інших видів жорстокого поводження у порушення статті 3 Конвенції, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до його несправедливості в цілому. Цей висновок застосовується незалежно від доказової цінності відповідних тверджень і від того, чи мало їх використання вирішальним для засудження підсудного судом (див, рішення у справі «Гефген проти Німеччини» (<...>) [ВП], заява № 22978/05, п. 166, ЕCHR 2010 з подальшими посиланнями) [16]. Виходячи з цього, у протоколі мають бути відображені дані про те, чи застосовано дії, які містять елемент примусу, і якщо так, то які саме, у яких межах. Крім того, «в описовій частині протоколу слід зазначити умови його проведення – за добровільної згоди особи чи із застосуванням заходів процесуального примусу. В останньому випадку обов'язковим необхідно зазначити заходи переконання, що передували заходам примусу з метою уникнення звинувачень в перевищенні повноважень та їх зловживанням зі сторони слідчого чи прокурора» [7, с. 177]. У разі, якщо є зауваження у самому протоколі, наприклад, від особи, освідчування якої проводилось, її захисника, адвоката або

представника, то прокурор має ініціювати перевірку з внесенням відомостей до ЄРДР та врахувати ці зауваження та результати перевірки при затвердженні обвинувального акта та визначенні обсягу доказів для дослідження у суді. Така перевірка має знову ж відповідати критеріям ефективного розслідування небезпідставних заяв про жорстоке поводження, викладеними у практиці ЄСПЛ: публічність, незалежність та неупередженість, оперативність, ретельність, повнота, громадський контроль та залучення жертви.

Разом з тим, слід врахувати позицію ККС ВС, який зазначив, що така процесуальна дія як освідчування, носить об'єктивний характер, і не залежать від волі особи, а тому вона не може розглядатися як така, що порушує право особи зберігати мовчання. Присутність чи відсутність захисника у цьому випадку не може позначитися на зміст отриманих під час цієї дії результатів. Така позиція колегії суддів, узгоджується з позицією Верховного Суду, зокрема викладеною у постанові від 10 грудня 2020 року у справі № 751/602/18, де Верховний Суд не знайшов підстав вважати відсутність захисника при освідчуванні, порушенням прав на захист особи. Крім того в матеріалах справи відсутні будь-які дані, які б указували, що ця дія була здійснена всупереч волі ОСОБА_1 або із застосуванням до нього фізичного чи психологічного тиску [17].

У доктрині є думка, що КПК України прямо не передбачає можливості вилучення слідів, через що відповідні протоколи освідчування не можуть вважатися допустимим доказом [18, с. 46; 19, с. 207]. На практиці насправді такі протоколи складаються, і це слід визнати правильним. Дійсно, у ст. 241 КПК України прямо не закріплено положення щодо вилучення слідів. Проте, така можливість «виводиться» з більш загальних норм та логіки кримінального процесуального законодавства, а саме: навіщо проводити освідчування, якщо не можна зафіксувати та вилучити сліди (їх відображення)? Крім того, слідча (розшукова) дія спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів, що прямо передбачає ч. 1 ст. 223 КПК України, а отже, мета освідчування є аналогічною, навіть якщо у статті чітко не прописано повноваження щодо фіксування та вилучення слідів (їх відображень). Крім того, у протоколі зазначаються отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи; вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації (ст. 104 КПК України). Інше питання, що на практиці є випадки, коли змиви з рук в ході огляду місця події визнавалися такими, що отримані у порушення передбаченого законом порядку. Проте, формулювання, вжите ККС ВС: «з матеріалів кримінального провадження убачається, що під час огляду місця події було зроблено змиви з рук ОСОБА_1 та в подальшому проведено експертизу. Тобто, працівниками поліції змиви з рук ОСОБА_1 були зроблені без дотримання вимог ст. ст. 237, 241 КПК України, як про це обґрунтовано зазначає захисник у касаційній скарзі» [20], – свідчить про те, що замість освідчування, яке слід було б провести, було проведено іншу дію, яка не має таких гарантій прав особи. Такі ситуації критикувалися у доктрині [21, с. 226-227], і у даному кейсі питання не у відсутності повноважень щодо фіксування освідчування, а у проведенні замість нього іншої слідчої (розшукової) дії. Отже, з урахуванням мети освідчування слід визнати, що фіксування та вилучення слідів (їх відображень) є можливими і це не суперечить КПК України.

Найважливішим засобом фіксування освідчування є протокол, хоча можливе фотографування, відеозапису чи застосування інших технічних засобів. При вирішенні питання про засоби фіксування треба враховувати, що фотографування та відеозапис освідчування тіла оголеної особи можуть розглядатися як дії, що принижують

її честь та гідність, навіть при тому, що зображення, демонстрація яких може розглядатися як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду (ч. 3 ст. 241 КПК України). Крім того, слід врахувати, що з процитованим формулюванням такі зображення не можуть відкриватися у порядку ст. 290 КПК України, а тому можуть виникнути питання стосовно забезпечення права на справедливий суд з урахуванням невідкриття цих матеріалів. У протоколі мають бути чітко відображені відомості, що передбачені ч. 3 ст. 104 КПК України з урахуванням специфіки освідування, про що вже йшлося вище. Разом з тим, звертається увага на таку проблему: «зазначаючи на можливість вилучення слідів кримінального правопорушення в ході освідування особи, законодавець не зазначає, що вони можуть додаватися як додатки до протоколу освідування, а обмежується зазначенням на те, що про проведення освідування складається протокол згідно з вимогами КПК України, копія якого надається особі, освідування якої здійснювалося. Разом з тим, зміст ст. 105 КПК України, яка встановлює види додатків до протоколів, не охоплює собою «сліди кримінального правопорушення», які можуть бути виявлені та вилучені в ході освідування особи. Також залишається питання, чи підлягають вилученню в ході освідування елементи одягу особи, чи лише огляду та фіксації?» [4, с. 44] Зважаючи на те, що протокол має містити вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації, то можливо тлумачити речі і у розумінні елементи одягу особи, а отже, вони підлягають вилученню (хоча у доктрині і є пропозиції більш спеціальної нормативної регламентації [5, с. 301]). Слід зазначити, що ККС ВС констатував порушення у ситуації, коли в протоколі освідування ОСОБА_1 не було зазначено процесуальний статус, не роз'яснено права під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії [9].

Висновки. Отже, особливостями забезпечення прокурором допустимості фактичних даних при проведенні освідування за ст. 241 КПК з урахуванням останньої редакції цієї статті є такі:

- забезпечення належної правової підстави проведення (прокурор зобов'язаний: визначити наявність підстав для проведення освідування; встановити статус особи, стосовно якої планується проведення освідування; визначити межі освідування; у постанові вказати усі дані, передбачені ст. 110 КПК України, з урахуванням особливостей освідування);
- забезпечення належної процедури освідування (у ситуаціях самостійного проведення цієї дії, зокрема: постановою має бути пред'явлена особі прокурором; прокурор має забезпечити залучення необхідного спеціаліста, відображення відомостей про нього у протоколі освідування, відображення його допомоги у протоколі, підписання ним протоколу освідування, дані стосовно фіксування слідів та вилучення слідів (їх відображень) у протоколі освідування); у ситуаціях процесуального керівництва – дати вказівку, що в ході слідчої (розшукової) дії ця постановою має бути пред'явлена особі; перевірити залучення необхідного спеціаліста, відображення відомостей про нього у протоколі освідування, відображення його допомоги у протоколі, підписання ним протоколу освідування);
- забезпечення реагування на дії, застосування яких призводить до визнання доказів недопустимим: у разі, якщо є зауваження у протоколі освідування щодо меж застосування примусу, прокурор має ініціювати перевірку з внесенням відомостей до ЄРДР (і вона має відповідати критеріям ефективного розслідування небезпідставних заяв про жорстоке поводження, викладеними у практиці ЄСПЛ за ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) та врахувати ці зауваження та результати перевірки при затвердженні обвинувального акта та визначенні обсягу доказів для дослідження у суді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зінковський І.П. Особливості доказування в ході дізнання. Південноукраїнський правничий часопис. 2021. №3. Ч. 1. С. 108–113.
2. Завтур В.А. Процесуальний порядок проведення освідування особи за законом України № 2462-ІХ: концептуальні та техніко-юридичні недоліки. Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали Круглого столу (23 вересня 2022 року). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 156–159.
3. Лисаченко С. Л. Засоби отримання відомостей від особи у досудовому кримінальному провадженні. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Харків, 2020. 234 с.
4. Антонюк П.Є., Улещенко О.О. освідування особи як засіб збирання доказів у кримінальному провадженні: проблемні аспекти. Актуальні питання криміналістики та судової експертизи: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 41–44.
5. Дуфенюк О.М. Кунтії А.І. Правова регламентація проведення освідування: проблеми та шляхи вирішення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2015. № 4. С. 298–306.
6. Лучко О.А. Проблемні питання освідування у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 202–204. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35560>
7. Гарасимів О. І., Миськів Д. М., Ряшко О. В. Освідування у кримінальному провадженні як слідча (розшукова) дія. The European dimension of modern legal science : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. С. 168–180.
8. Постанова ККС ВС від 20 грудня 2018 року, справа № 556/483/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78980165>
9. Постанова ККС ВС від 18 грудня 2019 року, справа № 588/1199/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86505861>
10. Постанова ККС ВС від 31 серпня 2022 року, справа № 345/3956/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106053025>
11. Куриленко Д. В. Інститут обізнаних осіб у змагальному кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2017. 258 с.
12. Страшок А.А. Процесуальне становище суб'єктів кримінального процесу, які здійснюють функцію сприяння кримінальному провадженню. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». Харків, 2022. 275 с.
13. Постанова ККС ВС від 16 лютого 2022 року, справа №758/5719/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103487334>
14. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 712 с.
15. Конюшенко Я. Ю. Проблемні питання регламентації процесуального порядку проведення освідування у кримінальному провадженні. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. С. 275–279.
16. Справа «З'якун проти України» (Заява № 34006/06). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b55#Text
17. Постанова ККС ВС від 31 березня 2021 року, справа № 727/8945/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96071404>
18. Іскендеров Е. Ф. Кримінальні процесуальні гарантії сторони обвинувачення як суб'єкта доказування під час проведення освідування у досудовому розслідуванні. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 3. С. 44–50.
19. Грига М. А. Освідування у кримінальному провадженні: основні проблеми та шляхи їх розв'язання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Серія ПРАВО. Випуск 72: частина 2. С. 205–210.
20. Постанова ККС ВС від 19 березня 2020 року, справа № 127/3712/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401701>
21. Пономаренко Д.В. Проблемні питання збирання доказів у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів (в аспекті практики Касаційного кримінального суду Верховного Суду). *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 225–229. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35582/1/%d0%9f%d0%a0%d0%9e%d0%91%d0%9b%d0%95%d0%9c%d0%9d%d0%86%20%d0%9f%d0%98%d0%a2%d0%90%d0%9d%d0%9d%d0%af%20%d0%97%d0%91%d0%98%d0%a0%d0%90%d0%9d%d0%9d%d0%af%20%d0%94%d0%9e%d0%9a%d0%90%d0%97%d0%86%d0%92.pdf>